

A TÁNCUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT HÍRLEVELE

VIII. évfolyam 4. szám, 2015. szeptember 1.

Szerkesztik: Bolvári-Takács Gábor, Major Rita

NKFIH (OTKA) pályázati eredmény a Magyar Táncművészeti Főiskolán

A Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal elnökének 2015. július 30-ai döntése alapján a **Magyar Táncművészeti Főiskola kutatócsoportja** által az OTKA 2015/1 pályázati kiírásra 2015. január 29-én benyújtott, **A magyar színpadi táncművészet történetének forrásai 2.** című, K115676 azonosítószámú pályázat **27.424.000,- Ft** összegű, visszatérítési kötelezettség nélküli támogatást nyert **4 év futamidőre** (2015. szeptember 1. - 2019. augusztus 31.).

A nyolc fős kutatócsoport tagjai: vezető kutató: **Bolvári-Takács Gábor** PhD, történész, egyetemi tanár; szenior kutatók: **Fuchs Livia** tánc-történész, ny. főiskolai docens; **Horváthné Major Rita** tánc-történész, doktorjelölt, tanszékvezető főiskolai tanár; **Nagy Péter Miklós** (Tóvay Nagy Péter) PhD, egyetemi docens; **Gara Márk** tánc-történész, művész-tanár; kutatók: **Macher Szilárd** Harangozó-díjas táncművész, doktorjelölt, egyetemi docens, intézetigazgató; **Kovács Ilona** PhD, zenetörténész, egyetemi docens; **Péter Petra** tánc-történész, doktorjelölt.

Az alábbiakban közreadjuk a benyújtott pályázat szövegét:

RÉSZLETES KUTATÁSI TERV A MAGYAR SZÍNPADI TÁNCMŰVÉSZET TÖRTÉNETÉNEK FORRÁSAI 2. című, K 115676 azonosítószámú OTKA-pályázathoz

I. Kutatástörténeti előzmények 2010-ig

1. A magyar színpadi táncművészet múltjával foglalkozó kutatás korai előzményeként (20. század eleje és első fele) Szentpál Olga és Rabinovszky Máriusz írásaira, a Németh Antal által szerkesztett Színészeti Lexikon (1930) tánc-címzavaira és Haraszti Emil tánc-történeti munkásságára hivatkozhatunk. A másik jelentőség-növelő szempont Dienes Valéria nemzetközi érdeklődést is kiváltó orkesztikai rendszere és az arra alapozott mozdulatművészet-pedagógiai módszer, amelyet a korabeli francia filozófia (főleg Bergson) és Isadora Duncan modern tánc-felfogása ihletett, s talaja a közép- ill. kelet-európai táncművészet iránti társadalmi érdeklődés volt. Ennek hatása az 1960-as években a folklórelmélet és a művészetelmélet különböző ágainak érdeklődését is felkeltette, s ezáltal a tánc beépült a szemiotikai kutatások rendszerébe.

2. A napjainkban folyó táncudományi kutatások előkészítő periódusának azonban elsősorban az 1945 utáni évtizedet tekinthetjük. A táncelmélet, tánc-történet problémáival foglalkozó kutatóink a táncművészet megújulásáért folytatott viták hevében, a szervező, oktató és kritikus tevékenység napi feladatainak a megoldásában vetették meg a tudományágak alapjait. Kiemelkedik e téren az 1950-ben Állami Balett Intézet néven alapított Magyar Táncművészeti Főiskola, az 1948-ban Táncfőtanzzakkal bővített Színház- és Filmművészeti Főiskola (ma: Egyetem), és a Népművészeti (ma: Magyar Művelődési) Intézet pedagógiai munkájához kapcsolódó tanjegyzet kiadás, amelynek keretében elkészültek az első, korszerű szemléletű tánc-történeti, esztétikai s egyéb szakmai módszertani kiadványok. Ugyanekkor született meg a nemzetközi szakirodalom néhány alapvető művének magyar fordítása is (pl. *Noverre levelei* stb.)

3. Az 1951-ben alapított *Táncművészet* c. szaklap (alapító főszerkesztő: Ortutay Zsuzsa) nemcsak kritikáival, de elméleti és ismeretterjesztő cikkeivel is jelentős szerepet játszott a hazai táncelmélet és tánc-kutatás megalapozásában. Emellett, a Magyar Tánc-történeti Munkaközösség keretében megindult a rendszeres tánc-történeti kutatás, s ennek eredményeként megjelent a magyar színpadi táncművészet útját áttekintő tanulmánykötet (*A magyar balett történetéből*, Művelt Nép Kiadó, Budapest, 1956, szerkesztette: Vályi Rózsi). E mű volt a színpadi tánc-történet első, olyan alkotása, amely közvetlen forráskutatáson és forrásfeldolgozáson alapult.

4. 1958-tól a Magyar Táncművészek Szövetsége Tudományos Tagozata keretében folytatódott, s bontakozott ki a táncelmélet, tánc-történet és tánc-esztétika általános problémáira is kiterjedő munka. Az eredmények közzétételére ugyancsak a Szövetség teremtette meg a lehetőségeket a *Táncudományi Tanulmányok* és a *Táncművészeti Értesítő* köteteiben. Az ezekben megjelent írások, elsősorban Dienes Gedeon, Körtvélyes Géza és Vitányi Iván munkái visszatérő témaként foglalkoznak a közvetlen múlttal, elemelve a II. világháború utáni színpadi táncművészet törekvéseit. Monografikus igénnyel készült művek: Vályi Rózsi (szerk.): *Ballettek könyve* (Budapest, 1959), Vitányi Iván: *A tánc* (Budapest, 1963), Vályi Rózsi: *A táncművészet története* (Budapest, 1969). A tánc-esztétika körvonalai kutató munkákban is kirajzolódnak (Körtvélyes Géza: *A modern táncművészet útján*, Budapest, 1970). 1977-ben Körtvélyes Géza szerkesztésében jelent meg a Horst Kogler-féle *Ballettlexikon* magyar kiadása (Zeneműkiadó), jelentős számú magyar vonatkozású szócikkkel bővítve. Gelencsér Ágnes és Körtvélyes Géza írták meg a budapesti balett történetét (in: Staud Géza szerk.: *A budapesti Operaház 100 éve*, Budapest, 1984). További jelentős művek: Dienes Gedeon – Fuchs Livia (szerk.): *A színpadi tánc története Magyarországon*, Budapest, 1989; Major Rita: *Tánc-történet és nemzeti romantika*, in: Kerényi Ferenc (szerk.): *Magyar színház-történet 1790-1873*, Budapest, 1990;

Székely György (főszerk.): *Magyar színházművészeti lexikon*, Budapest, 1994 (*táncművészeti szócikkek*); Dienes Gedeon: *A mozdulatművészet története*, Budapest, 2001; Fuchs Lívia: *Száz év tánc. Bevezetés a táncművészet XX. századi történetébe*, Budapest, 2007; Lenkei Júlia: *Volt egyszer egy táncnevelési szak*, in: Gajdó Tamás (szerk.): *Színház és politika*, Budapest, 2007. A színpadi tánckutatás eredményeit (ill. azokat is) közreadó periodikák: *Ellenfény* (1996-), *Táncművészet* (1951-56, 1976-), *Táncművészet és tudomány* (2009-), *Tánc tudományi Közlemények* (2009-), *Tánc tudományi Tanulmányok* (1958-), *Zene, Zene, Tánc* (1994-). Már megszűnt periodikák: *Külföldi Szemle* (1956-90, 1995-99), *Táncművészeti Dokumentumok* (1976-90), *Táncművészeti Értesítő* (1963-76).

5. A felsorolt művek nem primer forrásokon alapuló feldolgozások! Szemben a magyar néptánc történetével, amelynek kutatóhelye, az MTA Zenetudományi Intézet Néptánc Osztálya, 1965-től szisztematikusan megvalósítja a magyar néptáncra vonatkozó eddigi tudás összegzését és a kutatás forrásainak kritikai kiadását (pl. Martin György: *Magyar tánc típusok és táncdialektusok*, Budapest, 1970 + 3 kötet táncírás melléklet; *A magyar körtánc és európai rokonsága*, Budapest, 1979; *A körverbunk. Története, típusai és rokonsága*, 1983; *Lőrincréve táncélete és táncai*, Budapest, 1989; Felföldi László – Gombos András (szerk.) *A népművészet táncos mesterei*. Budapest, 2001.; Martin György – Mátyás István: *Mundruc. Egy kalotaszegi táncos egyéniség vizsgálata*. Budapest, 2004). A színpadi táncművészet történetét, ehhez hasonlóan, az alapoknál kell kezdeni. Ezért **összefoglalóan** azt állapíthatjuk meg, hogy bár a magyarországi színpadi táncművészet történetének kutatásában az elmúlt ötven évben jelentős eredmények születtek, a forrásfeltárás és forráskiadás alapvetően hiányzik.

II. A kutatás közvetlen előzményei 2010-2014

1. A színpadi táncok forráskutatásának és publikálásában meghatározó jelentőségűnek tekintjük a **jelen pályázat közvetlen előzményeként megvalósult OTKA-kutatást**. Az OTKA Bizottság 2010. január 13-ai döntése alapján a Magyar Táncművészeti Főiskola kutatócsoportja (vezetője: Bolvári-Takács Gábor PhD, főiskolai tanár; szenior kutatók: Horváthné Major Rita tanszékvezető főiskolai tanár, Fuchs Lívia főiskolai docens; kutatók: Macher Szilárd egyetemi docens, Nagy Péter Miklós PhD, adjunktus, Gara Márk tanársegéd) által benyújtott, K81672 azonosítószámú, *A magyar színpadi táncművészet történetének forrásai* című pályázat 4 év futamidőre támogatást nyert és 2010. július 1. - 2014. december 31. között sikeresen megvalósult. Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy a magyar színpadi tánc történet terén az 1950-es években néhány évig működött magyar tánc történeti munkaközösség óta ez volt az első, kifejezetten e célra szervezett tudományos kutatócsoport, valamint ez volt az első színpadi tánc történeti témájú OTKA-kutatás. A projektben különböző történeti korszakok kutatói dolgoztak közösen, kiváló együttműködésben. Az alap kutatás keretében fontos tánc történeti forrásokat sikerült feltárni, rendezni és közzétenni a 16-20. századból. A projekt eredményeként megjelent 10 könyv (ebből 2 forráskötet, 3 monográfia), 17 könyvfelvezet (ebből 13 forrásközlés), 42 folyóiratcikk (ebből 22 forrásközlés), 15 konferenciacikk. A pályázat segítségével 2010-2014 között a *Tánc tudományi Közlemények* c. folyóirat kilenc számát sikerült megjelentetni. A csoport tagjai a kutatás ideje alatt 40 konferencia előadást tartottak. A kutatás eredményeit az oktatásban közvetlenül hasznosítják, mert a csoport valamennyi tagja a Magyar Táncművészeti Főiskolán oktat. A szakmai zárójelentést és a közleményjegyzéket a jelen pályázathoz mellékletként csatoltuk. A pályázat szakmai háttérintézménye a Magyar Táncművészeti Főiskola Tánc tudományi Kutatóközpontja volt.

2. A **kedvező kutatási környezethez** hozzájárult egy olyan tényező is, amely kifejezetten elősegítette az érdeklődés felkeltését és fenntartását a kutatási eredmények széles körű közzétételéhez. A **Magyar Tudományos Akadémia Tánc tudományi Munkabizottságának** megalapításáról az MTA I. Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya 2009. október 26-én döntött. A testület 2010. május 19-én tartotta alakuló ülését. Célja a Magyarországon folyó tánckutató munka összefogása, fő irányainak megtervezése, a tánckutatás tematikai és intézményi széttagoltságának enyhítése; a tánckutatás, mint multi- illetve interdiszciplináris tudományág meghatározásának előmozdítása és szerepkörének erősítése; a tánc társadalmi elismertségének erősítése a táncról való rendszerezett szakmai tudás hatékony növelése és népszerűsítése révén; az MTA általános kutatáselméleti, módszertani, kutatásszervezési és tudománypolitikai ideáljainak és elvárásainak közvetítése a tánckutatás területén. A testület munkatervszerűen meglátogatta a hazai tánckutatással (is) foglalkozó hazai és határon túli intézményeket, felmérte a kapacitásokat, emellett tudományos emléküléseket szervezett és kiadványt jelentetett meg. A sikeres munkát az MTA I. Osztálya elismerte és 20 tagját az új akadémiai ciklusra 2014. december 8-án megválasztotta. Ez alapján a munkabizottság újjáalakulására 2015. január 7-én került sor.

A testület létrehozását annak idején jelentős részben a Magyar Táncművészeti Főiskola oktatói, köztük a jelen pályázat résztvevői kezdeményezték, és rendszeres vagy meghívott tagként a munkájában máig részt vesznek. Bolvári-Takács Gábor az alakulás óta a munkabizottság titkára.

II. A kutatás célja és módszerei

Hasonlóan a 2010-2014 között zajlott OTKA-pályázatéhoz, e kutatás célja is az, hogy különböző megközelítésekkel és időhatárok között, alap kutatás-jelleggel érjen el tudományos eredményeket a színpadi táncművészet hazai története forrásainak feltárásában és feldolgozásában. A kutatáson belül négy témacsoport különül el, amelyek alapvetően megegyeznek a 2010-2014 közötti, K81672 számú OTKA-kutatás tematikájával:

1. A magyar színpadi tánc történet forrásai a korabeli tudósítások, kritikák, esztétikai jellegű viták, értekezések tükrében (18-19. század)
2. A színpadi táncművészet és a hazai egyházi kultúra: a táncról folyó morális vita
3. A színpadi táncművész-képzés magyarországi intézményesülése a 20. század második felében
4. Az Országos Színház-történeti Múzeum és Intézet Táncarchívuma egyes leltározatlan és feltáratlan hagyatékainak feldolgozása

Az egyes témakörök részletezése:

ad 1.) A magyar színpadi tánc történet forráskutatásában régóta aktuális és fontos feladat a **sajtóanyagok** feltárása. A korabeli tudósítások, kritikák, esztétikai jellegű viták, értekezések tükrében a korszak tánc története mélyebb összefüggéseiben tárul fel a kutató előtt. Eddig nem történt meg a magyar tánckritika teljes értékű feltárása, így a jelen kutatás folytatja a 2010-2014 közötti feltáró munkát és megkísérli összegyűjteni és a további kutatás számára hozzáférhetővé tenni a korai magyar tánckritika forrásait. A kutatásban hangsúllyal jelennek meg a ma már határon túl működő, egykor jelentős erdélyi színházi és táncközpontok korabeli sajtóanyagai és más nyomtatott forrásai. A korábbi kutatást lezárva szükséges a tánc-téma megjelenéseinek áttekintése a kiegyezéskori satirikus folyóiratokban. Ezt követi *A Hét* c. lap tánc vonatkozású cikkeinek vizsgálata az 1920-as évek végéig, kitérve a francia hatásokra, illetve *A Hét* mint a *Nyugat* előzménye. Az erdélyi magyar sajtó táncos cikkeit az Erdélyi Múzeum (1814-1818), Erdélyi Híradó (1828-1848), Kolozsvári Lap (1849-1852), Heti Lap (1852-1855), Kolozsvári Közlöny (1856-1873), Nagyvárad Lapok (1867-70), Nagyvárad (1870-1910) áttekintésével tervezzük kigyűjteni. A kutatás során szakmai tanulmányút szükséges a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetemre, illetve a Kolozsvári Magyar Történeti Intézetbe. Külföldi módszertani tanulmányút indokolt az európai táncarkitúrák recepciója a 19. században kutatására.

ad 2.) A **táncról folyó morális vita** számos átalakuláson ment át az évszázadok folyamán. Ebben az – egyébként az ókori eredetű – polémiában az egyik legjelentősebb változás a reformáció volt, amely több lényegi ponton átalakította a táncról szóló morális diskurzust. Ennek egyik következményeként a felekezetek többsége (katolikus, evangélikus, református) markáns álláspontot kialakítására törekedett a táncsal kapcsolatos morális kérdésekben. A táncról szóló vita egészen a 19. századig, illetve és a 20. század első feléig aktuális téma maradt: a korszak morálteológiáját erősen tematizálta. A kutatás során elsőként a kora újkori protestáns táncbíráló prédikációk szövegének kiadását szeretnénk tovább folytatni. A korábbi időszakban publikált Gyulai Mihály-mű (Fertelmeskedő, s bujalkodó Tancz Jutalma, 1681) után a korszak két másik emblematikus, táncellenes szövegét (Pathai Baracsi János, Szentpéteri István) kívánjuk magyarázó jegyzetekkel megjelentetni. Ezen kívül a hazai polémia legerősebb érveinek tekintett argumentumok előfordulását és szerepét vizsgáljuk meg a tánc megítéléséről folytatott hazai polémiában, 16-17. századi prédikációk segítségével (Decsi Gáspár, Káldi György, Nánási Lovász István, Pázmány Péter, Szegedi Kis István, Vásárhelyi Gergely, Zvonarics Mihály stb.). Ezt követően a 18. századi prédikációk elemzésével foglalkozunk, ismét két hazai felekezet (katolikus, református) elemzésével (Alexovics Vazul, Hajjas István, Pálos Csúzy Zsigmond, Simon Máté Taxonyi János). A protestáns szövegbázist a prédikációk mellett a református kollégiumok (Sárospatak, Nagykőrös, Pápa, Debrecen) szabályzatainak, rendtartásainak vizsgálatával, valamint a zsinatok tánctilalmakat tartalmazó passzusainak kigyűjtésével egészítjük ki. A kutatási időszak második felében a 20. század első felének egyházi irodalmát elemezzük a tánc morális megítélésének szempontjából. Az előző pályázatban katolikus részről e tekintetben a jezsuitákkal foglalkoztunk (Tomcsányi Lajos), ennek folytatásaként Vukov János *Táncoljunk?* című, 1928-ban megjelent munkáját elemezzük és publikáljuk. További katolikus szerzők közül Fludorovics Zsigmond és Láng Ince, református részről Dóczy Imre, Radácsi György, Szőke Károly, Trócsányi Dezső táncsal kapcsolatos álláspontját kutatjuk. A kutatást két részletes történeti áttekintés zárja, amely a források felsorolásával a táncról folyó morális vita egyetemes és hazai állomásait összegzi.

ad 3.) A hazai tánc történeti, neveléstörténeti, művészettörténeti és politikatörténeti kutatások a **színpadi táncművész-képzés** intézményesülésének történetével 2010-ig csak érintőlegesen és felületesen foglalkoztak. Ugyanakkor a többi művészeti ágban már évtizedekkel ezelőtt komoly kiadványok jelentek meg (pl. *A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola 100 éve*, szerkesztette: Ujfalussy József, Zeneműkiadó, 1977; *A százéves színésziskola*, szerkesztette: Csillag Ilona, Magvető Könyvkiadó, 1964; *Száz éves a Képzőművészeti Főiskola 1871-1971*, szerkesztette: Végvári Lajos, 1972; Nánay István: *Tanodától – egyetemig. Az intézményes magyar színház- és filmművészeti képzés száznegyven éve*, Színház- és Filmművészeti Egyetem, 2005. stb.). A 2010-2014 közötti OTKA-kutatás során a színpadi táncművész-képzés 19. század közepétől a 20. század közepéig terjedő időszakának forrásait dolgoztuk fel, a kutatás végén monografikus eredménnyel. A jelen pályázatban, ennek folytatásaként kutatjuk a magyarországi **intézményesülést a 20. század második felében**. Ennek legfontosabb viszonyítási pontja az 1950-ben létrehozott **Állami Balett Intézet** (ma: Magyar Táncművészeti Főiskola), amelynek története történelmi távlatokból vizsgálható. Ennek oka nemcsak az alapítás óta eltelt hat és fél évtized és annak fordulatokban gazdag (kultur)története, hanem az a tény is, hogy a táncművészet jellegéből fakadóan a táncos generációk gyorsabban váltják egymást a színpadon, mint a „hétköznapi” generációi. A korábbi kutatások alapján állítjuk, hogy a hazai táncművészeti képzés intézményesülésének folyamatában az Állami Balett Intézet volt az első olyan iskola, amelynek pontosan kidolgozott oktatási célrendszere, tananyaga, merítési bázisa és képzési iránya volt. A nemzetközi hatások adaptálásával nálunk továbbfejlesztett balettmetodikai

rendszer világviszonylatban egyedülálló, ezért vizsgáljuk a nemzetközi, elsősorban kelet-európai intézménytörténeti párhuzamokat is. Ilyen értelemben a táncművész-képzésben meghatározó jelentőségű, mintaadó intézménnyé vált. Csak hozzá viszonyítva kutathatóak pl. a vidéki **középfokú táncművészeti szakközépiskolák** kialakulásának, vagy az amatőr balettoktatás szakfelügyeletének ismérvei. Ugyancsak az utóbbi fél évszázad terméke a főiskolai, majd egyetemi szintű **táncpedagógus-képzés** kialakulása. Mindez kiegészül az amatőr néptánc és társastánc **táncsoportvezetők tanfolyami képzésének** intézményrendszerével. A táncos képzés szoros összefüggésben állt a zeneoktatással is.

ad 4). Az **Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet Táncarchívuma** a Magyar Táncművészek Szövetsége gondozásából 1987-ben került az intézetbe. Azóta nemzetközi szinten is jelentős szakgyűjteménnyé és információs központtá vált. Itt a tudományos alaptevékenységet, az „anyaintézet” jellegének megfelelően, a szisztematikus gyűjteménygyarapítás, a megszerzett dokumentumok őrzése, állagmegóvása, a rendszeres kiállítás-rendezés, az információszoolgáltatás és a kutatószolgálat jelenti. Az állomány főbb adatai (hozzávetőleges számok): 500 ezer fotó, ebből 70 ezer feldolgozva; 10 ezer mozgókép 4 ezer hordozón; 6 ezer kötet könyv 10-12 nyelven; továbbá folyóirattár 85 különféle szaklap példányaival, plakáttár, szcenikai tár, újságkivágat- és cikkgyűjtemény. A Táncarchívum legnagyobb jelentőségű egysége a **hagyatéki állomány**, amelyben közel 90 táncos, koreográfus, táncművész anyagait találni, kéziratoktól a kottákig, tárgyi emlékektől fotóalbumokig, zömmel ömlesztett, feldolgozatlan formában. A hagyatékok feldolgozásához az archívumban sem megfelelő számú munkatárs, sem megfelelő anyagi eszköz nem áll rendelkezésre. A pályázattal ezt a hiányt kívánjuk tovább csökkenteni. 2010-2014 között az OTKA K81672 számú kutatás keretében feldolgoztuk, némely tekintetben publikáltuk, illetve más kutatáshoz hasznosítottuk Anda Margit, Barótiné Egey Klára, Bogár Richárd, Brada Rezső, Brada Rózsi, Dienes Gedeon, Dienes Valéria, Hamala Irén, Harangozó Gyula, Hidas Hedvig, Hirschberg Erzsébet, Nirschy Emília, Ortutayné Kemény Zsuzsa, Palasovszky Ödön, Pally Anna, Pásztor Vera, Szentpál Olga, Vályi Rózsi hagyatékait. Az újabb négy éves ciklusban a kutatás továbbra is az OSZMI engedélyével és nyilvántartásba vételi szabályzata szerint történik majd, a Táncarchívum munkatársainak közreműködésével. Elsősorban azoknak a művészeknek/pedagógusoknak a hagyatékát kívánjuk feltárni és közzétenni, akiknek pályája – a táncművészet bármely területén dolgoztak is – kimondottan innovatív volt, így nagyban hozzájárult a magyar táncművészet modernizációjához. A másik vezető szempont e művészek kiterjedt, de alig dokumentált nemzetközi kapcsolatrendszere, amely lehetővé tette, hogy a magyar táncművészet többféle szálon kötődhessen a korabeli nemzetközi mozgalmakhoz, irányzatokhoz. A feldolgozni tervezett hagyatékok: Eck Imre, Förstner Magda, Imre Zoltán, Lőrinc György, Milloss Aurél, Nádas Ferenc, Nádas Marcella, Róna Viktor, Tiszay Andor, Turnay Alice. Ezek közül méreteiben kiemelkedik a Róna Viktor-hagyaték. Róna Viktor, a 20. század második felének egyik legkiemelkedőbb balettművésze nagy nemzetközi karriert futott be, ezért indokolt néhány jelentős európai táncközpontban megvizsgálni a társintézményeknél fellelhető anyagokat. Szintén fontos, hogy Róna Viktor két partnerével, Orosz Adéllal és Kun Zsuzsával interjú készüljön, a hagyaték egyes darabjainak azonosításához, értelmezéséhez.

A kutatás módszerei:

1. **Levéltári forráskutatás.** Intézmények: Magyar Nemzeti Levéltár, MTA Zenetudományi Intézet, Országos Széchényi Könyvtár Színháztörténeti Tára, OSZMI Táncarchívuma.
2. **Irattári forráskutatás.** A Magyar Állami Operaház, a Magyar Táncművészeti Főiskola saját, tárgyidőszakra vonatkozó levéltári jellegű iratanyaga.
3. **Statisztikai adatok összegyűjtése.** Hallgatói/oktatói létszámadatok, az intézmények gazdálkodási adatai az oktatási intézmények irattárából, illetve a KSH Könyvtárából.
4. **Bibliográfiai kutatás.** A hazai táncművészeti szaksajtó további, tematizált áttekintése. Intézmények: ELTE Egyetemi Könyvtár, Országos Széchényi Könyvtár, Országgyűlési Könyvtár, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, OSZMI Táncarchívuma.
5. **Visszaemlékezések és oral history.** Fel kell dolgozni a már meglevő életút-interjúkat, másrészt az élő szemtanúkkal interjúkat kell készíteni. Intézmények: Országos Széchényi Könyvtár, OSZMI Táncarchívuma.

A kutatási eredmények közzétételi módjai:

1. nyomtatásban megjelenő eredmények: forráspublikációk, tanulmányok, monográfia
2. elektronikusan megjelenő eredmények: adatbázisok
3. szóban elhangzó eredmények: konferencia előadások
4. időszaki kiállítások: a feltárt dokumentumokból, a pályázat futamideje alatt két alkalommal

III. A pályázatban együttműködni kívánó kutatók és a segéd személyzet

1. A pályázatban részt vevő **szenior kutatók** valamennyien a Magyar Táncművészeti Főiskola Elméleti Tanszékének aktív vagy nyugdíjas oktatói. Vezető kutató: *dr. habil. Bolvári-Takács Gábor* PhD, történész, főiskolai tanár. Szenior kutatók: *Fuchs Livia* táncművész, ny. tszv. főiskolai docens; *Horváthné Major Rita* táncművész, doktorjelölt, tanszékvezető főiskolai tanár; *Nagy Péter Miklós* (Tóvay Nagy Péter) PhD, egyetemi docens; *Gara Márk* táncművész, művésztanár. **További kutatók:** *Macher Szilárd* Harangozó-díjas táncművész, doktorjelölt, egyetemi

docens, intézetigazgató (MTF Táncművészképző Intézet, Klasszikus Balett Tanszék); *Kovács Ilona* PhD, zenetörténész, egyetemi docens (MTF Elméleti Tanszék); *Péter Petra* tánc-történész, doktorjelölt.

2. Tekintettel arra, hogy a kutatás írásbeli források feltárását és publikálását célozza, a dokumentumok megfelelő előkészítésére, gépelési és adatrögzítési feladatok ellátására, a kiállítás-építéssel összefüggő fizikai munkára **segédszemélyzetet** tervezünk, a feladatokhoz mérten kereset kiegészítéssel, eseti megbízási szerződéssel vagy számlás kifizetésként.

IV. Kutatási háttér és infrastruktúra

1. A **Magyar Táncművészeti Főiskolán** (1950-1990 között Állami Balett Intézet) a kezdetektől fogva folyt kutatómunka. Korábban elsősorban a pedagógiai-módszertani kutatások kerültek előtérbe, hiszen az oktatás fejlesztéséhez ez elengedhetetlenül fontos volt, másrészt pedig ebben az intézményben koncentrált az a szellemi erő, amely a magyar hivatásos táncművész-képzésben élen járt. Ebben a munkában különösen fontos részt vállalt többek mellett Merényi Zsuzsa, Hidas Hedvig, Nádasi Marcella. A pedagógusképzés elindításakor (1955) tovább erősödtek ezek a kutatások, amelyek táncesztétikai területeket is érintettek. Ezeknek az úttörő kutatásoknak az eredményeképpen számos tankönyv, tanjegyzet, módszertani útmutató született a főiskola kiadásában. 1992-től új és egyedülálló képzéssel gazdagodott a főiskolai képzés. A táncelméleti szakíró szak – a felsőfokú táncművész képzés területén Európában is ritkaságnak számító program – olyan új elméleti-kutatási dimenziókat nyitott a főiskolán tanító elméleti oktatók számára, amely lendületet adott a korszerű táncelméleti-tánc-történeti kutatás megindításához.

2. Az intézményben folyó tudományos munka az egyéni oktatói kutatómunka mellett intézményes formában, a különböző tanszéki kutatásokat integráló 2007-ben alapított **Tánc-tudományi Kutatóközpont** keretében zajlik. Ennek háttérében a Főiskola szervezeti egységei (Elméleti Tanszék, Klasszikus Balett Tanszék, Modern tánc Tanszék, Koreográfus és Táncpedagógus Tanszék, Néptánc Tanszék, Pedagógia és Pszichológia Tanszék) állnak. A Kutatóközpont célja, hogy a főiskolán működő oktató-kutatók a magyar tudományos közéletben szervezeten képviselhesék a tánc-tudomány ügyét, feladata pedig az egyéni kutatások integrálása és szintetizálása; kutatási főirányok kialakítása, munkacsoportok létrehozása és koordinálása; a főiskola kutatási prioritásainak megvalósítása; együttműködés hazai tudományos műhelyekkel; kapcsolatépítés nemzetközi kutatóközpontokkal, nemzetközi programokhoz történő csatlakozás; a kutatási pályázati lehetőségek jobb kihasználása. A központ gondozásában 2009-ben két periodika indult: *Tánc-tudományi Közlemények* (folyóirat, ISSN 2060-7148), *Táncművészet és tudomány* (kiadványsorozat, ISSN 2060-7091). Az OTKA-pályázat szakmai háttérintézménye a Tánc-tudományi Kutatóközpont.

3. A kutatási eredmények közzétételét alapvetően elősegíti a főiskolán rendezett **nemzetközi tánc-tudományi konferenciák** sora. A 2007 novemberében *Hagyomány és újítás a táncművészetben, a táncpedagógiában és a tánc-kutatásban* címmel megrendezett első konferencia széles körben mérte fel és mutatta meg a főiskola kutató kapacitását és kijelölte a további kutatási irányokat. A programot 2009-ben *Perspektívák az új évezredben, a táncművészetben, a táncpedagógiában és a tánc-kutatásban*; 2011-ben *Kultúra – érték – változás a táncművészetben, a táncpedagógiában és a tánc-kutatásban*; 2013-ban *Alkotás – befogadás – kritika a táncművészetben, a táncpedagógiában és a tánc-kutatásban* címmel rendeztük meg. Valamennyi tanácskozás anyaga kötetben is napvilágot látott.

4. A fentiek alapján állíthatjuk, hogy Magyar Táncművészeti Főiskolán a tánc-tudomány területén az utóbbi évtizedben olyan mértékű fejlődés zajlott le, amely más tudományágakban több évtized alatt valósult meg. A jelen pályázatban részt vevő kutatók e munkában meghatározó szerepet játszottak. Mindez igazolja a főiskola, mint kutatási infrastruktúra alkalmasságát.